

6. juni 2014

Landbruks- og matdepartementet
Postboks 8007, Dep.
0030 Oslo

Forskrift om landbruksveier og forskrift om tilskudd til nærings- og miljøtiltak – hørings svar

Vi viser til den utsendte høringen 11. april 2014.

Skogbruk er en viktig næring i Norge, som høster av hovedsakelig fornybare ressurser og som kan bidra til klimaløsninger. Men skog utgjør også komplekse og viktige økosystemer, som er utsatt for svært omfattende negative påvirkninger fra blant annet skogbruket. Primært som følge av dette finnes halvparten av rødlisteartene i Norge i skog, og kun 1,5 % av skogen er eldre enn 160 år. Mange skogbrukstiltak har også en negativ klimaeffekt, spesielt i det tidsperspektivet som er viktig for å stanse farlige klimaendringer.

Det er derfor viktig at offentlig regulering av skogbruket finner en balanse mellom næringshensyn, naturhensyn og klimahensyn. Generelt er de offentlige reguleringene i dag utilstrekkelige i så måte, og gir alt for dårlig styring av skogbruket med tanke på negative effekter på naturmangfold og klima. Bygging av nye veier i skogsområder, ikke minst områder med lite inngrep fra før, kan ha betydelig negativ virkning og har en vesentlig samfunnsinteresse.

SABIMA og Naturvernforbundet er skuffet over at de fremlagte forslagene til endringer i forskrift om landbruksveier og forskrift om tilskudd til nærings- og miljøtiltak dessverre bidrar til en ytterligere forverring. Vi undres også om det fremlagte forslaget virkelig kan representere regjeringens samlede syn på problemstillinger som så sterkt påvirker naturmangfold og klima.

Vi vil også benytte anledningen til å peke på at en samlet forskrift for «nærings- og miljøtiltak» er en uheldig konstruksjon, som maskerer hva slags type tilskudd som egentlig gis. Ofte står nærings-tilskudd, som er klart dominerende i volum, klart i motstrid til miljøhensyn, og det bestemmes lokalt hvorvidt man vil satse på miljø eller næring. Det er ganske opplagt hva som da nesten alltid prioriteres. Dette må derfor deles i to ulike tilskudd, der målsettinger for miljø settes selvstendig.

Vi kan ikke se at departementet gjennom sine forslag til endrede forskrifter bidrar til å ta sitt sektoransvar for miljø mer alvorlig, tvert om. Det mener vi er uansvarlig siden også LMD har et stort ansvar for å bidra til at Norge når sine internasjonale forpliktelser knyttet til CBD-målsettingene innen 2020. I tillegg kan vi ikke se at anbefalingene om å fjerne miljøfiendtlige subsidier, slik Økosystemtjenesteutvalget anbefalte i NOU 2013:10, vil følges opp gjennom denne forskriften.

Skogbruk og klima

Det legges som et viktig premiss for endringene i forskriften at et mer aktivt skogbruk er et positivt klimatiltak. Dette har Landbruks- og matdepartementet ikke faglig dekning for, og det er ikke tråd med verken Klimakur eller klimaforliket – som ikke sier noe om at hogsten bør eller skal økes. Tvert om

viser utviklingsbaner i Klimakur at økt hogst vil føre til økt karbontilførsel til atmosfæren i mange tiår framover.

Produkter basert på råvarer fra skogen kan bli viktige i løsningen av klimaproblemet. Imidlertid er det ikke mangel på skogsbilveier eller virke som er begrensende for produksjon av biodrivstoff. Behovet ligger på industrielle og finansielle virkemidler, ikke økt hogst.

Endringene i forskriftene fremstår følgelig som rene næringstilpasninger, og vi mener departementet må begrunne sine framlegg slik.

Inngrepsfri natur

SABIMA og Naturvernforbundet registrerer at Landbruks- og matdepartementet ønsker å fjerne INON fullstendig som et kriterium for tildeling av tilskudd. Vi vil advare kraftig mot dette, som vi mener er negativt både for naturmangfold, klima, landskapsverdier og friluftsliv. Det er også kontraproduktivt overfor regjeringens satsning på økt skogvern, ved at potensielt verneverdige områder med statsstøtte blir gjort tilgjengelig for hogst. Natur som er lite preget av tyngre tekniske inngrep, og som generelt har lav tilgjengelighet, har ofte stort sammenfall med viktig naturmangfold og gammel skog, som bør bevares både av hensyn til naturmangfold og klima. Verdien av lite berørt natur for friluftsliv og landskap er også stor.

Stortinget har etterlyst en rekke ganger at de aktuelle forskriftene må revideres for å ta *bedre* hensyn til inngrepsfri natur, og det er meget påfallende at den nye regjeringen nå gjør det stikk motsatte. Det er i flere Stortingsmeldinger slått fast at det er en politisk målsetting å bevare inngrepsfri natur, blant annet i St.meld.nr 17 (1998-99) «Verdiskaping og miljø – muligheter i skogsektoren», nr. 39 (2000-2001) «Friluftsliv», nr. 42 (2000-2001) «Biologisk mangfold», nr. 21 (2004-2005) og nr. 26 (2006-2007) «Regjeringens miljøvernpolitikk og rikets miljøtilstand». Miljømyndighetene rapporterte 20. mars i år at bortfallet av villmarksområder nå går raskere enn før og at presset på INON fortsatt er stort. Nesten 900 kvadratkilometer inngrepsfri natur gikk tapt i perioden 2008-2012. Det er veibygging i jord- og skogbruket, og inngrep knyttet til energiproduksjon, som står for det største bortfallet. Bortfall som skyldes veibygging i jord- og skogbruket har økt i siste periode.

Det er oppsiktsvekkende at denne kunnskapen og de nasjonale miljømålene ikke er vektlagt i arbeidet med ny forskrift.

Vi er naturligvis ikke blinde for at INON har forbedringspotensial. Mye av kritikken mot INON er imidlertid sterkt overdrevet og basert på feil premisser. En viktig del av kritikken har gått på at INON i utgangspunktet var ment som en *indikator*, og ikke et forvaltningspremiss. Som nevnt over har regjering og Storting en rekke ganger slått fast at inngrepsfri natur, operasjonalisert gjennom INON, *skal* være et viktig premiss. Det er derfor meningsløst når enkelte hevder at forvaltningens vektlegging av INON ikke er berettiget. Og om man mener at INON primært skal være en indikator, bør man likevel være opptatt av hvordan det går med det som indikeres – nemlig at norsk natur blir stadig mer fragmentert og negativt påvirket. Det hadde derfor vært mer rasjonelt med en gjennomgang og eventuell forbedring av INON-systemet før man la det til side. Nå erstatter ikke Landbruks- og matdepartementet det eksisterende systemet med noe nytt og bedre, men legger opp til å ignorere disse viktige naturhensynene.

Det er viktig å merke seg at skogbrukets miljøsertifiseringsstandard, som skoglovens miljøforskrift langt på vei bygger på, sier at veibygging i inngrepsfri natur «skal søkes unngått». Hensyn til inngrepsfri natur er derfor et krav det sertifiserte skogbruket uansett er forpliktet til å følge.

Definisjoner, virkeområde, saksbehandling m.v.

SABIMA og Naturvernforbundet er kritisk til at definisjonen av «landbruksvirksomhet» foreslås utvidet, slik at også en del annen virksomhet kan brukes som begrunnelse. Dette fremstår meget

underlig, når man bruker skognæringens betydning (og sågar klimaeffekter) som begrunnelse. Vi fraråder en slik utvidelse av definisjonen.

Vi oppfordrer videre til at forskriften utformes slik at alle gravedrifter blir søkepliktige. Nå er dette noe diffust. Gravedrifter kan ha betydelig negative effekter; jf. bl.a. rapport 05/2013 fra Skog og landskap.

I 2010 ble kommunenes plikt til å innhente uttalelse fra Fylkesmannen ved søknad om bygging av skogsbilveier tatt ut av forskriften. Vi oppfatter dette som svært uheldig med tanke på både naturmangfoldlovens miljørettslige prinsipper og generelle forvaltningskrav om åpenhet og god opplysning av saker, og vi ber departementet ta inn igjen kravet om at Fylkesmannen skal høres.

Søknadens innhold m.v.

SABIMA og Naturvernforbundet ønsker å fremheve at også slik ordningen er i dag er bygging av landbruksveier sterkt forenklet sammenlignet med andre tiltak av tilsvarende karakter, for eksempel tiltak som er hjemlet i plan- og bygningsloven. Med dette som utgangspunkt, er vi generelt kritisk til ytterligere forenklinger. Vi er naturligvis ikke mot en rasjonell saksbehandling, men det noen vil oppleve som kompliserende faktorer er gjerne å sikre allmenne og andre interesser framfor å få bygget flest mulig skogsbilveier raskest mulig. Det vil derfor være svært risikabelt både for naturmangfold og andre miljøinteresser, og for skogbrukets omdømme, å gjøre ytterligere forenklinger.

Vi vil minne om SABIMAs undersøkelse fra 2011 av hele 241 søknader i åtte ulike fylker om tilskudd til drift i bratt terreng og bygging av skogsbilveier, der kun 5 % av sakene var behandlet tilfredsstillende etter naturmangfoldloven:

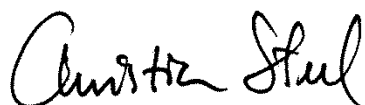
<http://www.sabima.no/SABIMA-rapport:-Lovstridig-tilskudd-til-hogst-av-verneverdig-skog>

Det er positivt at naturmangfoldlovens krav nå er nevnt eksplisitt, men det bør tydeliggjøres at også vurderingene og begrunnelsene for vedtaket skal fremgå. Vi forventer også en langt bedre oppfølging fra nasjonale landbruksmyndigheter at dette følges opp i praksis.

Det er videre positivt at det fremmes krav om at det skal framgå av søknaden hvordan man skal unngå erosjonsproblemer, som er negativt både for klima, naturmangfold, landskapsinteresser og flomvern. Å legge til rette for raskere bygging av enda flere skogsbilveier er imidlertid ikke et godt tiltak for flomvern, ettersom det er vist at slike veier kanalisere vann raskere ned mot dalbunnen.

Oppsummert er vår vurdering at de fremlagte forslagene til forskrifter i all hovedsak går i retning av uheldige forenklinger og liberaliseringer, som verken naturmangfold, friluftsliv, klima eller skogbrukets omdømme er tjent med. Vi ber departementet revurdere sine forslag.

Vennlig hilsen

Christian Steel
Generalsekretær SABIMA

Arnodd Håpnes
fagleder, Naturvernforbundet